

תלקיט ללימוד סנכרוני

הלכה

מועדים

12 שנות לימוד

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית, שהמערכת כולה נקראת להיערך להצלחתה.

באחריות הנבחן/ הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות בעל פה ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראי/ת הבחינה.

- כל הזכויות שמורות למשרד החינוך -

מבנה התלקיט ומפתח הערכה:

8 יחידות בחינה

- יחידה – 1 דיני חודש אלול.....10 נקודות
- יחידה – 2 הלכות ראש השנה.....10 נקודות
- יחידה – 3 הלכות יום הכיפורים12 נקודות
- יחידה – 4 דיני ישיבה בסוכה ונטילת ארבעת המינים.....12 נקודות
- יחידה – 5 הלכות חנוכה.....12 נקודות
- יחידה – 6 הלכות יום טוב.....12 נקודות
- יחידה – 7 הלכות ערוב תבשילים ושמחת יום טוב.....12 נקודות
- יחידה – 8 מבחן מסכם.....20 נקודות
- סה"כ לכל היחידות100 נקודות

יש לענות על כל היחידות שבתלקיט

יחידה 1

דיני חודש אלול

סימן קכ"ח

א.

מראש חֹדֶשׁ אֱלוֹל עַד אַחֵר יוֹם הַכַּפּוּרִים, הֵמָּה יְמֵי רָצוֹן. וְאִם כִּי בְּכָל הַשָּׁנָה הַקְּדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא מְקַבֵּל תְּשׁוּבָה מִן הַשָּׁבִים אֵלָיו בְּלֵב שָׁלֵם, מְכַל מְקוֹם יְמִים אֱלוֹ מְבַחֲרִים יוֹתֵר וּמְזַמְנִים לְתִשְׁבּוּבָה, לְהִיתָם יְמֵי רַחֲמִים וְיְמֵי רָצוֹן, כִּי בְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֱלוֹל, עָלָה מֹשֶׁה אֶל ה' סִינִי לְקַבֵּל לוחוֹת שְׁנִיִּים, וְנִשְׁתַּתָּה שָׁם אַרְבָּעִים יוֹם, וְיָרַד בַּעֲשָׂרָה בְּתִשְׁרִי, שֶׁהָיָה אָז גִּמְרַת כְּפָרָה. וּמִן אָז הַקְּדָשׁוּ יְמִים אֱלוֹ לִימֵי רָצוֹן, וְיוֹם עֲשִׂירִי בְּתִשְׁרִי לְיוֹם הַכַּפּוּרִים. וּמִנְהֵג בְּרַב הַמְּקוֹמוֹת לְהַתְעַנּוֹת בְּעֶרְב־רֹאשׁ-חֹדֶשׁ אֱלוֹל וְלַעֲשׂוֹת סֻדֵּר יוֹם כְּפוּר-קָטָן, כְּדִי שֶׁיִּכְנִסוּ לִבָּם לְתִשְׁבּוּבָה. וְאִם חָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ בַּשַּׁבָּת, מְקַדִּימִין לְיוֹם חֲמִישִׁי שְׁלִפְנָיו. הָרַב אֲדוֹנֵנוּ רַבִּי יִצְחָק לוֹרִיא זְכוּרָנוּ לְבִרְכָּה כְּתֵב, וְאֲשֶׁר לֹא צָדָה וְהָאֱלֹהִים אָנָּה לִידּוֹ וְשִׁמְתִּי לָךְ, רֹאשֵׁי תִבּוֹת אֱלוֹל, לֹימֵר כִּי חֹדֶשׁ זֶה, הוּא עֵת רָצוֹן לְקַבֵּל תְּשׁוּבָה עַל הַחֲטָאִים שֶׁעָשָׂה בְּכָל הַשָּׁנָה. וְגַם רָמְזוּ שָׁנָם עַל הַשְּׁגָגוֹת צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה בְּחֹדֶשׁ הַזֶּה. עוֹד אָמְרוּ דּוֹרְשֵׁי רְשׁוּמוֹת, וּמַלְה' אֱלֹהֵינוּ אֶת לִבְבָּךְ וְאֶת לִבֵּי זָרְעֶךָ, רֹאשֵׁי תִבּוֹת אֱלוֹל. וְכֵן אֲנִי לְדוֹדֵי וְדוֹדֵי לִי, רֹאשֵׁי תִבּוֹת אֱלוֹל. וְכֵן אִישׁ לְרַעְהוֹ וּמִתְנַוֹת לְאֲבִיוֹנִים רֹאשֵׁי תִבּוֹת אֱלוֹל. רָמְזוּ לְשִׁלְשָׁה דְּבָרִים, שֶׁהֵם, תְּשׁוּבָה, תַּפְלָה וְצַדִּיקָה, שֶׁצָּרִיכִין לְהַזְדַּרֵּז בָּהֶם בְּחֹדֶשׁ זֶה. וּמַלְה' וְגו' רֹמְזוּ לְתִשְׁבּוּבָה. אֲנִי לְדוֹדֵי וְגו' רֹמְזוּ לְתַפְלָה, שֶׁהִיא רֶנֶת דּוֹדִים. אִישׁ לְרַעְהוֹ וּמִתְנַוֹת לְאֲבִיוֹנִים, רֹמְזוּ לְצַדִּיקָה.

1. א. באר על פי מה שלמדת בסעיף זה מדוע הימים שחודש אלול מסוגלים לתשובה יותר משאר ימות השנה?

א. מהם שתי הרמזים שנלמדים מהפסוק "ואשר לא צדה וכו'?"

ב. מהם שלשת הדברים שצריך להזדרז בחודש אלול ומניין למדו זאת דורשי רשומות?

1.

2.

3.

ב.

נוהגין לתקע שופר בחדש זה. ומתחילין ביום ב' דראש-חדש ותוקעין בכל יום לאחר תפלת שחרית תקיעה שברים תרועה. תקיעה, חוץ מערב ראש השנה, שמפסיקין בו, כדי להפסיק בין תקיעות רשות לתקיעות מצוה. וטעם התקיעות בחדש זה כדי לעורר את העם לתשובה, כי כן הוא הטבע של השופר לעורר ולהחריד, כמו שאמר הפתוב, אם יתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו. עוד נוהגין במדינות אלו מיום ב' דראש-חדש אלול עד שמיני עצרת, אומרים בבקר ובערב לאחר התפלה, את המזמור לדוד ה' אורי וישעי. והוא על פי המדרש, ה' אורי, בראש-השנה. וישעי ביום הכפורים. כי יצפנני בספה, רמז לספות. עוד נוהגין לומר תהלים בצבור בכל מקום לפי מנהגו. משנכנס אלול עד יום הכפורים, כשכותב אדם אגרת לחברו, צריך לרמוז בה בתחלתה או בסופה שהוא מבקש עליו ומברכו, שיזכה בימי הדין, הבאים לטובה, להכתב ולהחתם בספר חיים טובים.

2. א. הנביא עמוס אומר "היתקע שופר בעיר ועם לא יחרדו" הסבר על פי פסוק זה מה הטעם

שתוקעים בשופר בחודש אלול?

ב. באיזה יום בחודש אלול לא תוקעים בשופר, ומדוע?

ג. מדוע נהגו לומר "מזמור לדוד ה' אורי וישעי"?

ד. פתח סידור או תהילים כ"ז ועיין במזמור "לדוד ה' אורי וישעי"

צטט את בקשותיו של המשורר וכתוב כיצד בקשות אלו מתקשרות לחודש אלול?

ז.

ידקדקו לבחור שליח-ציבור שיתפלל סליחות ובימים הנוראים, איש שהוא הגון וגדול בתורה ובמעשים טובים, כפי מה שאפשר למצא. וגם שיהיה בן שלשים שנה, שאז כבר נחה רתיחת הדם של בחרותו ונכנע לבו. וגם יהא נשוי ויהיו לו בנים, שהוא שופך לבו ומפיל תחנונים מקירות הלב. וכן ידקדקו לבחור תוקע שיתקע שופר בראש-השנה, וכן המקרא לפני התוקע, שיהיו בעלי תורה ויראה, כפי מה שאפשר להם למצא. מיהו כל ישראל פשרים לכל, רק שיהא מרצה לקהל. ואם רואה מחלקת בדבר, ימנע עצמו אף-על-פי שיהיה מי שאינו הגון.

3. א. את מי ראוי לבחור לכתחילה להיות שליח ציבור בימים נוראים ומדוע?

ב. מה הדין אם לא מצאו ?

י"ג.

נוהגין לילך בערב ראש-השנה אחר תפלת שחרית לבית הקברות להשתטח על קברי הצדיקים, ונותנים שם צדקה לעניים, ומרבים תחנונים לעזר את הצדיקים הקדושים אשר בארץ המה, שימליצו טוב בעדנו ביום הדין. וגם מחמת שהוא מקום קבורת הצדיקים, המקום הוא קדוש וטהור, והתפלה מקבלת שם ביותר, בהיותה על אדמת קדש, ויעשה הקדוש-ברוך-הוא חסד בזכות הצדיקים. אבל אל ישים מגמתו נגד המתים השוכנים שם, כי קרוב הדבר שיהיה בכלל ודורש אל המתים. אך יבקש מהשם, יתברך שמו, שירחם עליו בזכות הצדיקים שוכני עפר.

4. א. מדוע נוהגים ללכת לקברי צדיקים בערב ראש השנה? (2)

ב. דוד הגיע לקבר של ר' שמעון בר יוחאי וביקש, ר' שמעון! "תעזור לי לחזור בתשובה"

האם דוד נהג כהלכה ומדוע?

ג. כתוב כיצד כן ראוי לבקש ולהתפלל על קברי צדיקים?

יחידה 2

הלכות ראש השנה

ג.

כל השנה, אומרים בתפלה, האל הקדוש, מלך אוהב צדקה ומשפט, חוץ מן ראש-השנה עד לאחר יום-הכפורים, שצריכין לומר, המלך הקדוש, המלך המשפט. לפי שבמים האלו הקדוש-ברוך-הוא מראה מלכותו לשפט את העולם. אם טעה ואמר האל הקדוש, או שהוא מספק אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש, אם נזכר תוך כדי דבור, אומר המלך הקדוש, ואינו צריך לחזור לראש, וכן הדין בהמלך המשפט. אבל אם לא נזכר עד לאחר כדי דבור, אזי בהמלך הקדוש צריך לחזור לראש התפלה, - אפלו מספקא, מפני ששלש הברכות הראשונות נחשבות כאחת - כמו שכתוב בסימן יט סעיף ב. ואפלו שליח-הצבור בחזרת התפלה צריך לחזור לראש, וצריכין לומר קדשה שנית. אבל בהמלך המשפט, אפלו יחיד, אינו צריך לחזור אפלו לאותה ברכה, כיון שהזכיר תבת מלך בברכה זאת. בכל השנה אם טעה ואמר, המלך הקדוש, המלך המשפט, אינו צריך לחזור.

1. א. מהם השינויים בתפילת שמונה עשרה בעשרת ימי תשובה ומדוע?

ב. טעה או שהוא מסופק אם אמר האל הקדוש או המלך הקדוש, ונזכר תוך כדי דיבור מה עליו לעשות?

ג. מה הדין אם נזכר אחר כדי דיבור?

ד. מדוע יש הבדל בין המלך הקדוש, להאל הקדוש?

ה. מה הדין בשליח ציבור שטעה?

ה.

אם שכח זכרנו, או מי כמוד, וכתב, בספר חיים, לא נזכר עד שאמר ברוך אתה ה', כיון שאמר את השם, גומר את הברכה ומתפלל פסדר, ואינו צריך לחזור. וכן אם שכח לומר ובכן תן פחדך וחתם המלך הקדוש, ואפלו לא אמר עדיו רק ברוך אתה ה', חותם המלך הקדוש ואומר אתה בחרתנו וכו. 2. א. מהם התוספות שמוסיפים בשמונה עשרה בעשרת ימי תשובה וכתוב באיזה ברכה מוסיפים אותם?

ב. מה הדין אם שכח לומר את התוספות?

ט.

בסעודת הלילה, נוהגין לעשות סימנים לשנה טובה. טובלין פרוסת המוציא בדבש. ואחר שאכל כזית, אומר, יהי רצון שתחדש עלינו שנה טובה ומתוקה. ואחר כך טובל קצת תפוח מתוק בדבש ומברך עליו בורא פרי העץ ואכלו, ואחר כך אומר גם כן יהי רצון וכו. ' ונוהגין לאכל ראש של בעל-חי ואומרים, יהי רצון שנהיה לראש. ויש להדר אחר ראש כבש, שיהיה גם כן זכר לאילו של יצחק. וגם ירקות אוכלים אותן שיש להן במדינה ההוא שם המורה לטובה. כמו זכר לאילו של יצחק. גם אוכלים אותן-הירקות שיש להם במדינה ההיא שם המורה לטובה, כמו במדינתנו גזר - מעהרען, ואומרים יהי רצון שירבו זכויותינו. ויש נוהגין גם כן להדר לאכל דגים, שיש רמז לפרות ולרבות כמו הדגים. ואין לבשל אותם בחמץ, כי אין אוכלים דברים חמוצים או מרירים בראש-השנה. ואוכלין בשר שמן וכל מיני מתיקה. גם נוהגין שלא לאכל אגוזים ולוזים, כי אגוז בגמטריא ח"ט, וגם מרבים כיחה וניעה המבטלים את התפלה. ויש ללמד על השלח תורה. ונוהגין קצת ללמד משניות מסכת ראש-השנה.

3. א. ציין ארבעה דברים שנוהגים לאכול בליל ראש השנה והסבר מדוע?

ב. מה נוהגים לא לאכול בליל ראש השנה ומדוע?

ג. מה עוד יש לעשות בשעת הסעודה?

יא.

בראש-השנה כשאומר אבינו מלכנו חטאנו לפניך, אין להפנות באגרוף על החזה כמו בחל וביום-הכפורים, כי אין אומרים ודוי בראש-השנה שהוא יום טוב. אלא יכון הפרוש, אבינו מלכנו חטאנו לפניך, כלומר, אבותינו חטאו לפניך שעבדו עבודה-זרה, אבל אנחנו אין לנו מלך אלא אתה. לכן אבינו מלכנו, עשה עמנו למען שמך.

4. א. מה ההבדל באמירת אבינו מלכנו בראש השנה ליום הכיפורים ומדוע?

ב. "אבינו מלכנו חטאנו לפניך", הסבר משפט זה לא בדרך וויזווי?

יג.

שעור התקיעות, לכתחלה צריך להיות כך, התרועה היא ט' כחות קצרים. והשברים יעשה ג' שברים זה אחר זה, וכל שבר יהא ארוך כמו ג' כחות קצרים מן התרועה, ונמצא שגם השברים הם כמו ט' כחות. ויזהר מאד שלא להאריך בשברים עד שיהא כל שבר כמו ט' כחות. כי בזה, אפילו בדיעבד אינו יוצא. והתקיעות המה הברות פשוטות. ובסדר תקיעה שברים תרועה תקיעה, תהא כל תקיעה, ארבה כמו השברים עם התרועה, דהינו כמו ח"י כחות. ובסדר תקיעה שברים תקיעה, תהא כל תקיעה, ארבה כמו השברים, דהינו כמו ט' כחות. וכן בסדר תקיעה תרועה תקיעה. בתקיעות שקדם תפלת מוסף, יש לעשות השברים עם התרועה בנשימה אחת. ולכן המקרא יקרא בפעם אחת שברים-תרועה. ובתקיעות שבתוך חזרת התפלה יש לעשותם בשתי נשימות. ומכל מקום לא יפסיק ביניהם אלא יהיו תכופים זה לזה, והמקרא יקרא גם כן שניהם בפעם אחת.

5. א. מהם ראשי תיבות תשר"ת, תש"ת, תר"ת?

ב. מה השיעור של תרועה?

ג. מה האורך של כל שבר?

ד. באיזה אופן אפילו בדיעבד אינו יוצא בתקיעת שברים?

ה. מה האורך של תקיעה? (פרט את ההבדל בין תשר"ת תש"ת תר"ת)

6. א. מה ההבדל בין תקיעות שקודם תפילת מוסף לתקיעות שבתפילת מוסף?

ב. היכן שאתה מתפלל האם תוקעים בתפילת לחש של מוסף, האם ידוע לך על מנהג אחר?

טו.

והעקר הוא להתעורר אז בתשובה בלב שלם - וכמו שכתב הרמב"ם זכרוננו לברכה - בהלכות תשובה פרק ג הלכה ד, וזה לשונו, אף-על-פי שתקיעת שופר בראש-השנה גזרת הכתוב, רמז יש בה, כלומר, עורו ישנים משנתכם, ונרדמים הקיצו מתרדמתכם, וחפשו במעשיכם, וחזרו בתשובה, וזכרו בוראכם-אלו השוכחים את האמת בהבלי הזמן ושוגים כל שנתם בהבל וריק אשר לא יועיל ולא יציל, הביטו לנפשתיכם, והטיבו דרכיכם ומעלליכם. יעזב כל אחד מכם דרכו הרעה ומחשבתו אשר לא טובה וכו.

7. הסבר בלשונך את דברי הרמב"ם מה צריך להתבונן בזמן התקיעות?

יחידה 3

הלכות יום הכיפורים

סימן קל"ב – קל"ג

א.

במדינות אלו נוהגין, שקדם כל-נדרי, מוציא הגדול שבקהל ספר-תורה ומסבב עמו סביב הבימה, והאנשים מחבקים ומנשקים את ספר-התורה, ומבקשים מחילה וסליחה על מה שפגמו בכבוד התורה, ומקבלים עליהם מהיום ואילך ללכת בדרכה ואומרים כמה פעמים הפסוק אור זרוע וגו', ועומד עם ספר-התורה אצל שליח-הצבור מימנו, ועוד אחד מחשובי הקהל עומד אצלו משמאלו גם כן עם ספר-התורה, ואומרים שלשתן, בשיבה של מעלה וכו', ושליח-הצבור אומר כל-נדרי שלש פעמים בנגון הידוע, ויש לכל אדם לומר עם שליח-הצבור בלחש. ויש להתחיל כל-נדרי בעוד יום, ולהמשיך בו עד הלילה. ולאחר שאמר שליח-הצבור ברכו, וענו ברוך וכו', מחזירין את ספר-התורה להיכל וחוזרין למקומן. ובשבת, יכולין לחזור למקומן בהתחלת מזמור שיר ליום השבת.

ב.

כששליח-הצבור אומר ברכת שהחינו, יכון להוציא את הצבור. ומכל מקום נכון שהשומע יכון שלא יצא בברכת שליח-הצבור, אלא יברך בעצמו בלחש, וימהר לסים קדם שליח-הצבור, כדי שיענה אמן. והנשים שברכו בהדלקת הנרות שהחינו, וכן איש אם הדליק וברך אז שהחינו, לא יברכו עתה שהחינו.

ג.

ליל יום-הכפורים ויומו, אומרים, ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, בקול רם.

ד.

יש שעומדים על רגליהם בכל סדר תפלת ערבית וכל היום. ואם נחלשו, יכולים לסמוך לאיזה דבר. וטעם העמידה, להיות דגמת המלאכים. ולכן הנשים לא תעמדה. מי שעמד פעם אחת על דעת לעשות כן כל ימיו ואחר כך רוצה לחזור, צריך התרה.

ה.

יש נוהגין ללון בבית - הפנסת ולומר שירות ותשבחות כל הלילה. וכשצריך לישון, ירחיק את עצמו מן ארון הקדש. והחזנים לא יערו, כי על ידי זה מאבדין קולן. קדם השכיבה יאמר ארבעה מזמורי תהלים הראשונים, שהם מסגלים להנצל מקרי, רחמנא לצלן, כי יש בהם שלש מאות ויש תבות וארבעה מזמורים, עולין שלש מאות ועשר כמנן קרי. וראשי וסופי המזמורים, עולים מאה עשרים ויש, וארבעה מזמורים והכולל, ביחד עולים מאה שלשים ואחת, כמנן סמאל, ויכון לסלקו מעליו. וטוב שלא יתעטף בכרים וכסתות המחממין, ועל-כל-פנים לא יכסה רגליו.

1. א. פתח מחזור של יום כיפור וכתוב במה פותחים את תפילת יום הכיפורים ומדוע?

ב. מתי זמן אמירת כל נדרי?

ג. מדוע מוציאים את ספרי התורה בשעת אמירת כל נדרי?

ד. מדוע אומרים ביום הכיפורים ברוך שם כבוד מלכותו וכו' בקול רם?

ה. מדוע יש נוהגים לעמוד בזמן תפילות יום הכיפורים?

סימן קל"ג

א.

יום-הכפורים, אסור באכילה ובשתיה, ברחיצה, בסיכה, בנעילת הסנדל, ובתשמיש-המטה. ואסור בכל מלאכה וטלטול, כמו בשבת. וכיון שצריכין להוסיף מחל על הקדש, לכן אסורים בכל אלו מבעוד יום איזה זמן קדם בין-השמשות, וכן במוצאי יום-הכפורים זמן מעט לאחר צאת הכוכבים.

ב.

לגע באכלין ומשקין כשצריכין לתת לקטנים, יש מתירין, ויש מחמירין. ואם אפשר, יש לזהר.

ג.

אסור רחיצה, עין סימן קכד סעיף ז, ח, ט. וגם ביום-הכפורים אינו אסור רק ברחיצה של תענוג - ועין עוד בסימן קנט. וצריך לזהר מאד שלא ירחץ יותר ממה שמכרח לו. ולתפלת נעילה ומנחה ומעריב, כיון שעומד כל היום בבית-הכנסת ועוסק בתפלות ופיוטים, הרי הוא משמר ידיו, ולא ירחצם

ד.

הכהנים שעולים לדוכן, כיון שלדוכן צריכין נטילת-ידים עד הזרוע, ואם לא נטלו ידיהם בשחרית רק האצבעות, אף שברכו אז על נטילת ידים, מפל מקום כיון שהנטילה ההיא לא הועילה להם לדוכן, אם כן כשנוטלין עתה עד הזרוע, צריכין לברך שנית על נטילת ידים. וטוב יותר, שיטלו ידיהם גם בשחרית עד הזרוע, ולא יצטרכו עתה לברך שנית.

ה.

החולה, אפלו אין בו סכנה, רוחץ כדרכו. כלה בתוך שלשים יום משנשא, רוחצת פניה, כדי שלא תתגנה על בעלה.

1.

הרואה, חס-ושלום, קרי ביום-הכפורים, אם לח הוא, מקנחו במפה. ואם כבר נתיבש, רוחץ מקומות המלכלכים לבד, דדינו כצואה. ולא ירחץ בבגד, שלא יבוא לידי סחיטה. ואסור לטבל, אף-על-פי שהוא רגיל לטבל בשאר ימות השנה. ויגלה צערו לתלמיד-חכם מה שארע לו ביום הקדוש והנורא, והוא יורה מה לעשות, שיתכפר לו ויארץ ימים.

2.

סיכה, אסורה, אפלו בשביל להעביר הזהמה, ואפלו על מקצת גופו. אך חולה, אפלו אין בו סכנה, סך פדרפו. ומי שיש בו חטטים, במדינותינו שאין נוהגין הבריאים לסוך בחל, אסור לו לסוך, משום דמוכח שהיא משום רפואה.

3.

נעילת הסנדל, יש אוסרין אפלו בסנדל של עץ שאינו חפוי בעור. אבל של גמי או קש או בגד, מתר. ויש להחמיר בנעילת הסנדל אפלו במקום רפש וטיט וגשמים. ואפלו הולך בין הגוים, אסור. ואם הוא מצטער הרבה לילך במקום רפש וטיט וגשמים בלי סנדל, ינעל סנדלים שהם בלי עקב, או מנעלים שהם עם עקב אלא יחליפם של שמאל לימין ושל ימין לשמאל אם יש חלוק ביניהם, ולפני פתח בית-הכנסת יחלץ אותם ויצניעם. ויזהר שלא לגע בהם לא בנעילה ולא בחליצה, שלא יצטרך לרחוץ ידיו

ט

מתר לעמד על פרים וכסותות, אפלו הן של עור, אבל בתפלת שמונה-עשרה, אסור לעמד על שום דבר. אך מי שהוא איש מצנן, מתר לו לעמד על קצת עשבים.

י

כל חולה, אף-על-פי שאין בו סכנה, או מי שיש לו מכה ברגלו, וכן היולדת כל שלשים, מתרין בנעילת הסנדל.

2. א. מהם האיסורים הנוהגים ביום כיפור מלבד אכילה ושתייה?

ב. איזה רחיצה אסורה, מה עושים כוהנים שעולים לדוכן?

ג. למי מותר לרחוץ ביום הכיפורים ומדוע? (2)

ד. מהו איסור סיכה, ולמי מותר לסוך?

ה. איזה מנעלים אסור ללבוש ביום הכיפורים ומה מותר?

ו. האם מותר לעמוד על עור ביום הכיפורים?

כא.

מזכירין נשמות ביום-הכפורים, משום דזכירת המתים משפּרַת ומכניעה לבו של אדם. ועוד, לפי שגם המתים צריכין כפרה, כדאיתא בספרי, כפר לעמך ישראל, אלו החיים. אשר פדית, אלו המתים. מלמד, שהמתים צריכין כפרה. ונודרים צדקה בעבורם. - שיש לומר בלי נדר. וסמך לזה, בסוף פרשת תצוה כתיב, אחת בשנה יכפר, וסמך לה, ונתנו איש כפר נפשו לה'. ומועילה הצדקה בעבור המתים, כי ה' בוחן לבבות, שאם היה זה המת חי, גם כן היה נותן צדקה. והחי יכול לבקש להקל דין המת, כמו דוד שהתפלל על אבשלום והמתים הצדיקים מליצים על צאצאיהם.

גם ביום אחרון של פסח וביום שני דשבועות ובשמיני עצרת, מזכירין נשמות, לפי שקורין בהם כל הבכור, וכתיב שם, איש כמתנת ידו. לכן נודרין מתנות לצדקה. וכיון שנודרין לצדקה, נהגו לתנה בעבור הנשמות, שיזכר אותן אלקים לטובה, וגם אותנו יזכר עמָהָן לטובה בזכותיהן. ונוהגין כי מי שיש לו אב ואם, יוצא מבית-הכנסת בשעת הזכרת נשמות. גם נוהגין שבתוך שנה ראשונה למיתת האב או האם, יוצא גם כן מבית-הכנסת.

3. א. מדוע מזכירים נשמות המתים ביום הכיפורים? 2 טעמים

ב. מתי עוד מזכירים נשמות המתים ומדוע?

כד.

זמן תפילת נעילה הוא, כשהחמה היא בראש האילנות, כדי שישלם אותה עם צאת הפוכבים. ולפעמים נמשכת קצת בתוך הלילה, ואפילו הכי אומרים חתמנו, לפי שאין הדין מסתלק עד שיגמרו ישראל את סדריהם למטה. והחרוז: היום יפנה וכו', אם יצאו הפוכבים, לא יאמר כן, משום דהוי דובר שקרים. אלא יאמר, היום פנה, השמש בא ופנה. שליח-הצבור אומר ברפת כהנים ושים שלום, אף-על-פי שהוא לילה.

4. א. מתי זמן תפילת נעילה?

ב. איזה שינויים יש בתפילת נעילה?

ג. עיין במחזור וכתוב בקצרה מה אומרים אחר תפילת נעילה?

ד. פתח לוח שנה וכתוב:

באיזה שעה כניסת יום הכיפורים

באיזה שעה צאת יום הכיפורים

באיזה שעה זמן תפילת נעילה

יחידה 4

דיני ישיבה בסוכה ונטילת ארבעת המינים

סימן קל"ה

סעיף א

כְּתִיב, בַּסֶּכֶת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים, פְּרוּשׁ, תְּדוּרוֹ בַּסֶּכֶת. אָמְרָה תּוֹרָה, שֶׁיְדוּר בַּסֶּכֶת שִׁבְעַת יָמִים. כְּמוֹ שֶׁהוּא דָר בְּבֵיתוֹ כָּל הַשָּׁנָה, כֵּן תִּהְיֶה עֵתָה עֶקֶר-דִּירָתוֹ בַּסֶּכֶת, שֶׁיִּכְנִיס לְתוֹכָהּ כָּלֵיו הַנָּאִים וּמַצְעוֹת הַנָּאִוֹת, וְאוֹכֵל וְשׁוֹתָהּ וְלוֹמֵד וּמְטִיל וְיִשֵּׁן בַּסֶּכֶת. וְאִפְּלוּ אִם מְסַפֵּר עִם חֲבֵרוֹ, יִסְפֹּר בַּסֶּכֶת. וְכֵן אִם מִתְפַּלֵּל בִּיחִידוּת, יִתְפַּלֵּל בְּתוֹךְ הַסֶּכֶת. כְּתִיב, לְמַעַן יִדְעוּ דִּרְתִּיכֶם כִּי בַסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם, וְלִכֵּן צְרִיכִין לִכְוֹן בִּישִׁיבַת הַסֶּכֶת, שֶׁצּוּנֵי הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לִישֵׁב בַּסֶּכֶת זָכַר לִיצִיאַת מִצְרַיִם. וְסִכּוֹת אֵלוּ שְׁאֵמַר הַכְּתוּב כִּי בַסֶּכֶת הוֹשַׁבְתִּי, נִחְלָקוּ בָהֶם תְּנָאִים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, הֵמָּה עֲנֵנֵי הַכְּבוֹד, שֶׁהִקִּיף בָּהֶם הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא אֶת אֲבוֹתֵינוּ, לְבַל יִכֶּם שָׂרֵב וְשֹׁמֵשׁ. וְרַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר, סִכּוֹת מִמֶּשׁ, שֶׁעָשׂוּ לָהֶם בְּשַׁעַת חֲנִינָתוֹ מִפְּנֵי הַחֲמָה. וְאָף-עַל-פִּי שֶׁיִּצְאָנוּ מִמִּצְרַיִם בְּחֹדֶשׁ נִיסָן, לֹא צּוּנֵי לַעֲשׂוֹת הַסֶּכֶת בְּאוֹתוֹ הַזְּמַן, לְפִי שֶׁהוּא הַתְּחִלַּת יְמוֹת הַקֵּץ, וְדֶרֶךְ כָּל אָדָם לַעֲשׂוֹת אִזְסָה לִצֵּל, וְלֹא הִיָּתָה נִכְרַת שֶׁהִיא בְּמִצּוֹת הַבּוֹרָא יִתְבָּרֵךְ שְׁמוֹ. לִכֵּן צוּה אוֹתָנוּ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי, שֶׁהוּא זְמַן הַגִּשְׁמִים, וְדֶרֶךְ כָּל אָדָם לַצָּאת מִסִּכּוֹתוֹ וְלִישֵׁב בְּבֵיתוֹ. וְאַנְחֵנוּ יוֹצְאִין מִן הַבֵּית לִישֵׁב בַּסֶּכֶת, בְּזֶה יֵרָאֶה לְכָל, כִּי מִצּוֹת הַמֶּלֶךְ הִיא עָלֵינוּ לַעֲשׂוֹתָהּ.

סעיף ב

צָרִיךְ לְהַחֲזִיק אֶת הַסֶּכֶת בְּכְבוֹד, שֶׁלֹא יִהְיוּ מִצּוֹת בְּזוּיוֹת עָלָיו. וְלִכֵּן לֹא יִכְנִיס לְתוֹכָהּ פְּלִים שְׂאִינִם מְכַבְּדִים, כְּגוֹן קְדֻרוֹת, וְכֹד שְׁשׁוֹאֲבִים בּוֹ מִיָּם, וְכָלִים שֶׁמִּשְׁהִים בָּהֶם קֶמַח, וְעֶרְבָה וְיוֹרָה וּמַחֲבֵת וּמַכְתֶּשֶׁת וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. וְגַם הַקְּעָרוֹת, לְאַחַר הָאֲכִילָה צָרִיךְ לְהוֹצִיאָן לְחוּץ. אֲבָל כָּלִי שֶׁתִּיהָ, יִהְיוּ בַסֶּכֶת. וְנוֹהֲגִין שֶׁלֹא לְהַכְנִיס לְתוֹכָהּ נֵר שֶׁל חֶרֶס, מִשּׁוּם דְּמָאִיס. וְכֵן לֹא יַעֲשֶׂה בָּהּ תְּשַׁמִּישׁ בְּזוּי, כְּגוֹן שְׁטִיפַת קְדֻרוֹת וְקְעָרוֹת. אֲבָל כּוֹסוֹת, מִתֵּר לְשִׁטּוֹ. וְכָל-שֶׁכֵּן דָּאֲסוּר לְהַשְׁתִּין בָּהּ, אִפְּלוּ לְתוֹךְ כָּלִי, אָף-עַל-פִּי שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אֲבָל תְּשַׁמִּישׁ-הַמִּטָּה, מִתֵּר בַּסֶּכֶת, שֶׁהִרִי עֶקֶר מִצּוֹתָהּ אִישׁ וְאִשְׁתּוֹ. אִם הַכְּנִיס לְתוֹכָהּ פְּלִים בְּזוּיִים, אֵינָה נִפְסָלַת בְּכָךְ. אֲךָ בְּשַׁעַת שֶׁהֵם בָּהּ, אֵין לְבָרֵךְ לִישֵׁב בַּסֶּכֶת, עַד שִׁיוֹצִיאֻם.

סעיף ג

אֲכִילָה בַסֶּכֶת בְּלִילָה הִרְאֵשׁוֹן הִיא חוֹבָה, שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל בַּסֶּכֶת פֶּת לְכָל-הַפָּחוֹת כְּזִית. וְאִפְּלוּ מִצְטָעֵר, חֵיב לֶאֱכֹל בַּסֶּכֶת. וְאִם יוֹרְדִים גִּשְׁמִים - עֵין לְקַמֵּן סְעִיף ט, אִם מִדְּמָה שֶׁיִּפְסְקוּ לְאַחַר שַׁעַה אוֹ שְׁתֵּי שָׁעוֹת, יִמָּתִין וְאַחַר כֵּךְ יִקְדָּשׁ וְיֹאכֵל בַּסֶּכֶת כְּרָאוּי. וְאִם רוּאָה שֶׁלֹא יִפְסְקוּ הַגִּשְׁמִים, אוֹ שֶׁהִמָּתִין וְלֹא פִסְקוּ, מְקַדָּשׁ בַּסֶּכֶת וּמְבָרֵךְ שֶׁהִחֲנִינוּ, וּמִכּוֹן בְּשֶׁהִחֲנִינוּ גַם עַל הַסֶּכֶת, אֲבָל אֵינוּ מְבָרֵךְ לִישֵׁב בַּסֶּכֶת. וְנוֹטֵל יָדָיו וּמְבָרֵךְ הַמוֹצֵיא, וְאוֹכֵל שֶׁם כְּזִית פֶּת בְּלִי הַפֶּסֶק, וְהוֹלֵךְ לְתוֹךְ הַבֵּית וְגוֹמֵר סְעוּדָתוֹ. וְיֵשׁ לוֹ לִכּוֹן בְּשַׁעַת נְטִילַת יָדָיו וּבְשַׁעַת בִּרְכַּת הַמוֹצֵיא, שֶׁדַּעַתּוֹ לֶאֱכֹל גַּם בְּבֵית - עֵין לְעִיל סִימָן מִבְּסְעִיף יט, כֹּא. וְאִם פִּסְקוּ הַגִּשְׁמִים קֹדֶם שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הוֹלֵךְ שׁוֹב לְתוֹךְ הַסֶּכֶת וּמְבָרֵךְ לִישֵׁב בַּסֶּכֶת, וְאוֹכֵל קֶצֶת יוֹתֵר מִכְּפִיצָה פֶּת, וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת-הַמָּזוֹן. וְאִם פִּסְקוּ הַגִּשְׁמִים לְאַחַר שֶׁבִּרְכַּת הַמָּזוֹן, הוֹלֵךְ גַּם כֵּן לְתוֹךְ הַסֶּכֶת, וְנוֹטֵל יָדָיו שֵׁנִית, וְאוֹכֵל יוֹתֵר מִכְּפִיצָה פֶּת בִּבְרַכַּת לִישֵׁב בַּסֶּכֶת, וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת-הַמָּזוֹן. אִם בַּסֶּכֶת שָׁלוּ אַף לְאַחַר שֶׁפִּסְקוּ הַגִּשְׁמִים עֲדִין הֵמִים מְטַפְטְפִין מִן הַסֶּכֶת, וְיֵשׁ בְּשִׁכּוּנָתוֹ סִכָּה שֶׁהִיָּתָה מְסֻגָּרַת בָּגֵג, וְלְאַחַר הַגִּשְׁמִים נִפְתָּחָה, יֵלֵךְ שָׁמָּה וְיֹאכֵל פֶּתוֹ בְּטוֹב לֵבָב.

1. א. כיצד מקיימים מצוות ישיבה בסוכה?

ב. מה טעם מצוות סוכה?

ג. מה צריך לכוון כשיושב בסוכה?

ד. מדוע ציוותה תורה לישב בסוכה בחודש תשרי ולא בחודש ניסן?

2. א. אלו כלים מותר להכניס לסוכה ואלו לא ומדוע?

ב. מה מברכים כשיושב בסוכה ומתי אין לברך?

3. א. מתי יש חובה לאכול בסוכה בכל מצב?

ב. מה הדין אם חוזר מבית הכנסת ויורדים גשמים?

ג. אם המתין ולא הפסיקו הגשמים, מה עליו לעשות?

ד. מה הדין אם פסקו הגשמים אחר שבירך ברכת המזון?

ה. מה יעשה אם גם אחר שפסקו גשמים עדיין מטפטף מים מן הסכך?

סעיף ז

בשאר הלילות וכן בכל הימים, אין חיוב לאכול בספה, אלא שאם הוא רוצה לאכל אכילת קבע או לישון, צריך לאכל או לישון בספה. ומהי אכילת קבע. פת יותר מפביצה, אפילו לא קבע עליה, ואפילו היא פת פסנין. וכן תבשיל העשוי מחמשת מני דגן יותר מפביצה וקבע עליו, חיב בספה ולברך עליו לישב בספה. אבל פרות, אפילו אכל הרבה וקבע עליהם, מתר לאכול חוץ לספה. וכן יין או שאר משקין או בשר וגבינה, מתר לאכול ולשתות חוץ לספה. ודוקא פשלא קבע עליהם. אבל אם רוצה לשתות יין או שאר משקים בדרך קבע, או שרוצה לאכל בשר או גבינה דרך קבע, צריך ספה, ולא יברך עליהם לישב בספה. וטוב שיאכל קדם, פת, כדי שיברך. וכל זאת, מדינא. אבל מי שמחמיר על עצמו שאפילו מים אינו שותה חוץ לספה, הרי זה משבח.

סעיף ח

שנה, אפילו ארעי, מדינא צריכה ספה. וכן עושין המדקדקין במצות, שאפילו שנת ארעי אינם יושנים חוץ לספה. ועתה שנוהגים הרבה להקל בשנה, כתבו האחרונים, זכרונם לברכה, כמה טעמים, ללמד קצת זכות עליהם. אבל כל ירא שמים, ראוי לו להחמיר ולעשות ספה, שיוכל לדור שם עם אשתו, כמו שהוא דר בכל השנה בלה, אם אפשר לו. ולכל הפחות שתהא ראויה לישון שם הוא לבדו. ואם אינה כן, אפילו בדיעבד, היא פסולה.

סעיף ט

ירדו גשמים, פטור מן הספה. באיזה גשמים פטור? אם ירדו כל כך, שהוא משער, שאם היו נופלים כך לתוך התבשיל, היה מתקלקל, אפילו אין לפניו התבשיל, או שהוא משער, שאם היו נופלים לתוך החדר שהוא בו, היה יוצא משם לחדר אחר, אז יוצא גם מן הספה לבית. ואם התחיל לאכל בספה, ואחר כך ירדו גשמים ונכנס לתוך הבית, והתחיל לאכל גם בבית, או שמחמת הגשמים התחיל מתחלה לאכל בבית, ואחר כך פסקו הגשמים, גומר סעודתו בבית ואינו מחיב ללכת באמצע הסעודה מביתו לתוך הספה. וכן פשהעת קר והמאכלים נקדשים בתוך הספה, פטור מן הספה ואוכל בבית.

סעיף י

לענין שנה בספה, גם גשמים מעטין הוי צער לישון, ויכול לצאת. ואם יצא לביתו ושכב לישון, ואחר כך פסקו הגשמים, או שמתחלה שכב בביתו לישון מפני הגשמים, ואחר כך פסקו, אין מטריחין אותו לילך לספה כל הלילה, אלא יישן בביתו עד הבקר.

סעיף יא

פשהוא פטור מן הספה, ואינו יוצא משם, נקרא הדיוט, ואינו מקבל שכר עליה, ואינו רשאי לברך, משום דהוי ברכה לבטלה. וכשיוצא מן הספה בשביל הגשמים, לא יבעט בסכתו ויצא, אלא יצא בהכנעה, כעבד שמזג כוס לרבו, ושפך לו רבו קיתון על פניו.

4. א. איזה אכילה חייב לאכול בסוכה ומברך לישב בסוכה לפני האכילה?

ב. איזה אכילה חייב לאכול בסוכה ואינו מברך לישב בסוכה?

ג. מה הדין באכילת עראי ושינת עראי בסוכה?

ד. מה השיעור של גשמים שפוטרים לאכול בסוכה?

ה. מה שיעור הגשמים שפוטרים שינה בסוכה?

ו. האם צריך לחזור לסוכה כשפסקו הגשמים?

סימן קל"ז

5. א. כיצד אוחו את ארבעת המינים בשעת הברכה?

ב. מה הברכות שמברך לפני נטילת לולב?

ג. האם השנה ניטול לולב ביום טוב ראשון, ומדוע?

6. א. האם מותר להריח את ההדס והאתרוג בשבעת ימי החג?

ב. האם מותר לטלטל את ארבעת המינים בשבת ומדוע?

7. א. האם מותר ליטול לולב שאול בשבעת ימי החג?

ב. מדוע אין לתת לקטן ליטול את הלולב לפני שהגדול נטל ?

יחידה 5

הלכות חנוכה

סימן קלט

1. א. **ספר בקצרה** באיזה תקופה אירע נס חנוכה, מי מלך באותה תקופה, ומה הגזרות שגזרו על עם ישראל?

ב. **מהו** נס פך השמן?

ג. **כתוב** שני טעמים מדוע נשים נוהגות שלא לעשות מלאכה בזמן הדלקת נרות חנוכה?

2. א. **באיזה** מקום בבית מניחים את נרות החנוכה ומדוע?

ב. **מה** הגובה שצריך להניח את הנרות?

3. א. **מהו** זמן הדלקת נרות חנוכה **וכמה** זמן הנרות צריכים לדלוק?

ב. הדלקת נר חנוכה והבדלה, מה קודם ומדוע?

ג. מדוע נרות חנוכה זקוקות ל"שמש"?

4. א. מהם התפילות שמוסיפים בחנוכה?

ב. מה הדין אם שכח לומר על הניסים?

ג. מה הדין אם שכח לומר על הניסים בברכת המזון ומדוע?

5. "קיימא לן הדלקה עושה מצווה"

א. הסבר משפט זה?

ב. כתוב שלוש דינים הנלמדים מכלל זה?

יחידה 6

הלכות יום טוב – סימן צח

ד. **אלו** מלאכות אסורות בשבת, ומותרות ביום טוב, **מנין**?

ה. **במה** מלאכת הוצאה מרשות לרשות, ומלאכת הבערה, שונים משאר מלאכות שהותרו

ביום טוב?

ו. **מדוע** אסרו חכמים מלאכת קצירה ביום טוב?

ז. **אלו** תבלינים מותר לטחון ביום טוב, **וכיצד**?

ח. **הבא דוגמא** לגרס כיבוי, **והאם** זה מותר ביום טוב?

ט. **האם** מותר לחמם מים ביום טוב לצורך רחיצה (פרט) ?

י. **מה הדין** לצורך תינוק?

יא. **מהו** מוגמר **ומדוע** אסור לעשותו ביום טוב?

יב. **האם** מותר לבשל ביום טוב לצורך בהמה, **מנין**?

شركة
المراكز الجماهيرية
انسان - جمهور - مجت

החברה
למתניסים
אדם - קהילה - חברה

היל"ה הילה

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף א' לחינוך ילדים
ונוער בסיכון
קידום - נוער, היל"ה

יחידה 7

הלכות ערוב תבשילין – ושמחת יום טוב

סימנים קב - קג

1. **מתי** צריך לעשות ערוב תבשילין, **ומדוע** ?

2. **מה הדין** אם נאבד או נאכל, התבשיל של ערוב תבשילין?

3. **מה הדין** אם נאבד או נאכל, הפת של ערוב תבשילין?

4. **למי מותר** לסמוך על ערוב של גדול העיר?

5. **מה צריך** לקחת לערוב תבשילין, **ועד מתי** צריך שהערוב יהיה קיים?

6. **מה מברך** על מצוות ערוב תבשילין, **ומה הנוסח** שצריך לומר אחר הברכה ?

7. **חל יום טוב** ביום חמישי ושישי וזכר ביום חמישי שלא הניח עירוב **מה עליו לעשות** ?

8. **כיצד** מקיימים מצוות שמחת יום טוב?

9. **כיצד** מקיימים מצוות "**כבוד**" "**ועונג**" יום טוב?

شركة
المراكز الجماهيرية
انسان - جمهور - مجت

החברה
למתניסים
אדם - קהילה - חברה

היל"ה הילה

מדינת ישראל
משרד החינוך
אגף א' לחינוך ילדים
ונוער בסיכון
קידום - נוער, היל"ה

יחידה 8

מבחן מסכם

1. בבית משפחת לוי כבה תנור החימום ביום טוב, מזג האוויר היה סוער וקר, דוד רצה להעביר אש כדי להסיק את התנור, אמר לו יוסי אולי עדיף שנקרא לגוי.
האם ובאיזה אופן מותר להם להסיק את התנור?

2. רחל חזרה מתפילת שחרית של חג סוכות שחל ביום השישי והתחילה בבישולים ובהכנת המאכלים לקראת שבת .

באיזה תנאי יהיה מותר לבשל מיו"ט לשבת ומדוע?

3. א. באותיות "אלול" רמוזים רעיונות אחדים המתאימים לחודש אלול. **כתוב שניים מהם וציין כיצד הם רמוזים?**

- ב. **מדוע** בערב ראש השנה מתענים רק עד אחר מנחה?

- ג. נוהגים לעשות "התרת נדרים" בערב ראש השנה. **מהי "התרת נדרים" ?**

4. א. אם רופא קובע שאין החולה צריך לאכול ביום הכיפורים אך החולה אומר שהוא צריך לאכול – **למי יש לשמוע?** נמק

ב. חולה שאוכל פת ביום הכיפורים **האם צריך** לקדש קודם סעודתו **והאם עליו** לומר "יעלה ויבוא" בברכת המזון?

ג. ציין שלושה הבדלים בין הבדלה במוצאי שבת להבדלה במוצאי יום הכיפורים?

5. א. כתוב שתי הלכות הנלמדות מהכלל "הדלקה עושה מצווה"?

ב. ציין שני מקרים בהם מדליק מרות חנוכה בלי ברכה?

ג. **האם** אישה יכולה להוציא את בני ביתה בהדלקת נרות חנוכה, **נמק?**
